

UTULAN MAISEMA-ALUE

UTULA LANDSCAPE AREA

Utulan vaikuttavin maisematekijä on Toinen Salpausselkä, jonka suistokerrostumat ja rantaan viettävät rinteeet ovat osin viljelyskäytössä ja osin kangasmetsän peitossa. Syyspohjasta Kyläniementielle käännyttäessä tie kulkee ensin muinaisen jäätikön sulamisvesien kerrostamalla suistotasanteella. Lahdenpohjan kohdalla tie jää kulkemaan suiston jyrkällä ulkoreunalla ja laskeutuu Utulassa suiston alavalle edustalle. Utulan peltoaukeilta avautuu pitkät näkyvät Saimaalle asti.

Utulan alueella on asuttu pitkään. Vanhimmat merkit ihmistoiminnasta on ajoitettu kivikaudelle ja esimerkiksi vanhan postin paikalla on ollut maatalo jo 1600-luvulta lähtien. Alueella on siis pitkä kulttuurihistoria, jonka aistii Utulassa säilyneestä vanhasta rakennuskannasta.

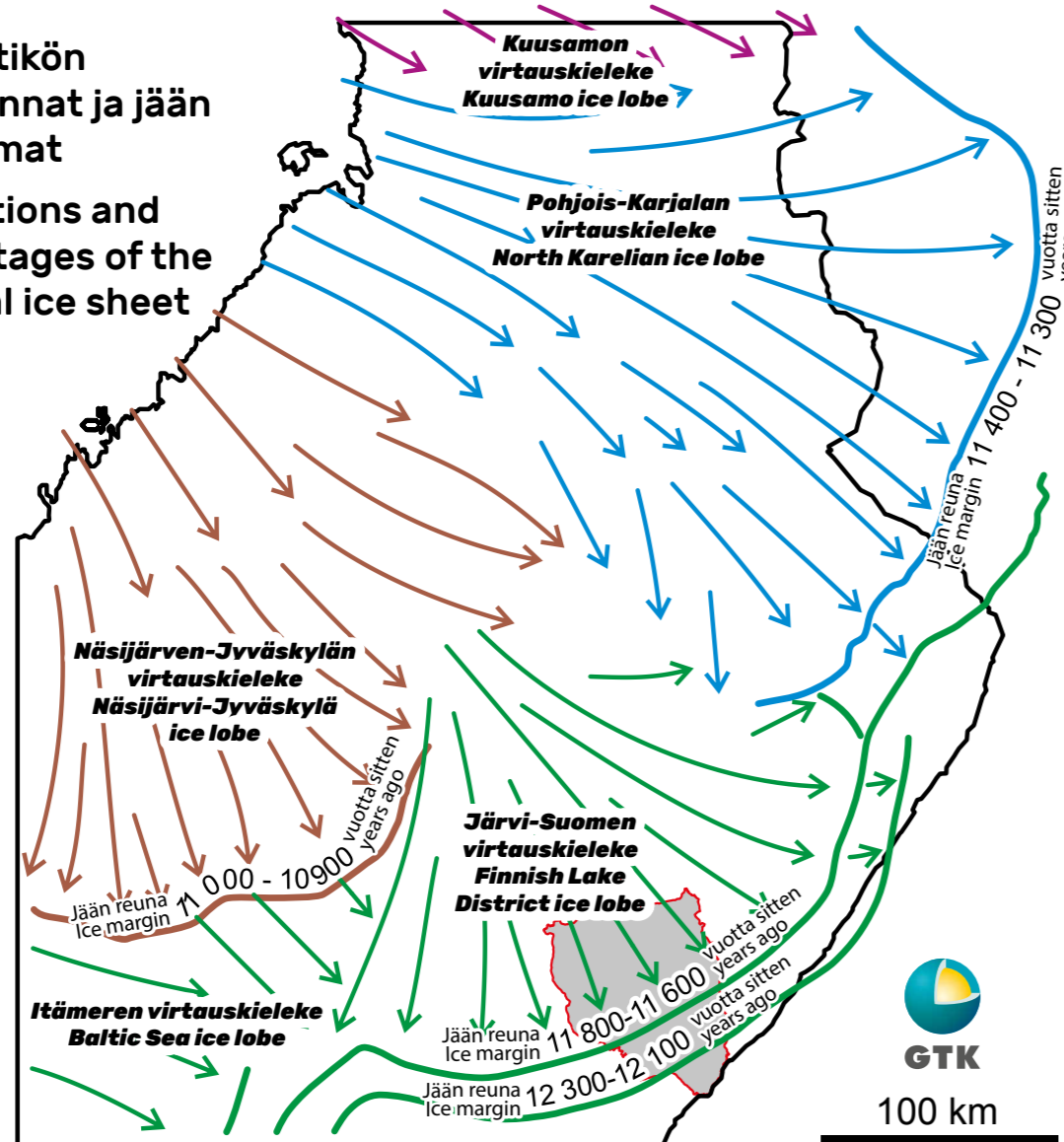
The most impressive landscape feature in Utula is the Second Salpausselkä, whose delta deposits and sloping ridges are partly used for cultivation and partly covered in heath forest. When turning from Syyspohja onto Kyläniementie, the road first runs along a delta plain deposited by meltwater from the ancient ice sheet. At Lahdenpohja, the road runs along the steep outer edge of the delta and descends to the delta bottom in Utula. Wide views over Saimaa open up from the stretches of fields in Utula.

The Utula region has been inhabited for a long time. The oldest signs of human activity date back to the Stone Age and there has been a farm where the old post office used to be since the 17th century. As such, the area has a long and rich cultural history, which emanates from Utula's old building stock.

Kuva / photo: Kari ja Teemu Hammäläinen

Mannerjäätikön virtaussuunnat ja jään reuna-asetat
Flow directions and marginal stages of the continental ice sheet

Jääkauden lopulla sulavan mannerjäätikön reuna jakaantui virtauskielekkeiksi. Salpausselkä I kerrostui Järvi-Suomen virtauskielekkeen reunaan 12 300-12 100 vuotta sitten ja Salpausselkä II 11 800-11 600 vuotta sitten.

At the end of the ice age, the edge of the melting ice sheet separated into ice lobes. Salpausselkä I deposited on the margin of the Finnish Lake District ice lobe 12,300-12,100 years ago and Salpausselkä II 11,800-11,600 years ago.

Jääkauden loppuvaiheessa mannerjäätikön reunaan muodostui viuhkamaisia virtauskielekkeitä. Saimaan alueella vaikutti Järvi-Suomen virtauskieleke, jonka reuna ulottui Saimaalta idän suuntaan Joensuuhun ja lännessä Lahteen saakka. 11 800-11 600 vuotta sitten sulamisvedet kerrostivat Järvi-Suomen kielekkeen reunaan lähes yhtenäisen ketjun laittuneista maalajeista koostuvia suistoja eli deltoja, jollaisia löytyy myös Utulan alueelta. Suistojen tasaiset lakialueet vastaavat muinaisen Itämeren vaiheen Baltian jääjärven tuolloista tasoa.

Kun suistokerrostumat syntyivät, vuoroin etenevä ja vuoroin vetäytyvä jäänreuna työnsi sorakerrosten väliin moreenikiiloja ja puski eteensä myös joukon kiviä ja lohkaraisia reunamoreenivalleja. Utulassa ja Kyläniemessä reunamoreenivalleja löytyy Kyläniementien varrelta, reunamuodostuman luoteisrinteestä, missä jäätikön reuna sijaitsi moreenien ja suistokerrosten muodostuessa.

In the final phase of the ice age, fan-like ice lobes formed on the edge of the ice sheet. The Saimaa area was influenced by the Finnish Lake District ice lobe, whose edge extended east from Saimaa to Joensuu, and all the way to Lahti in the west. 11,800 - 11,600 years ago, meltwater deposited an almost unbroken chain of deltas consisting of different quaternary deposits at the edge of the Finnish Lake District ice lobe. Such deltas can also be found in the Utula area. The deltas' even plains correspond to the level of the Baltic ice lake during the ancient Baltic Sea phase.

When the delta formed through deposition, the edge of the ice sheet, which alternately progressed and receded, pushed moraine wedges between the layers of gravel, and also pushed some stony and bouldery marginal moraine ridges ahead of it. In Utula and Kyläniemi, marginal moraine ridges can be found along Kyläniementie on the northwestern slope of the ice-marginal formation, where the edge of the ice sheet was located when the moraines and deltas formed.

Kangasvuokko / Spring pasqueflower (Pulsatilla vernalis)

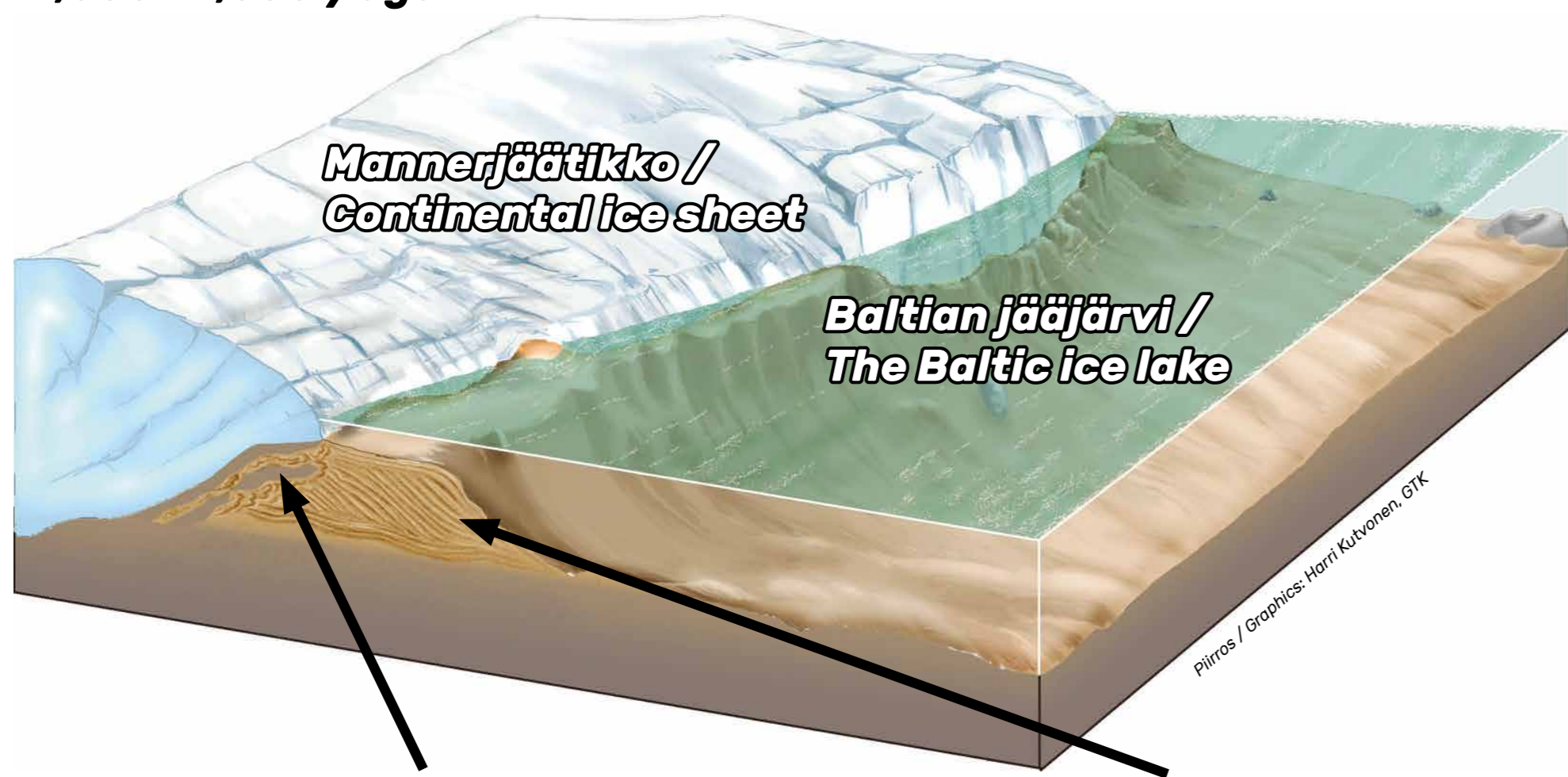

Hietaneilikka / Sand pink (Dianthus arenarius)

Jään sulamisen jälkeen paljastuneessa maastossa reunamuodostumat ja harjut muodostivat tärkeän leviämisreitit monille kasveille ja eläimille. Kangasvuokko ja hietaneilikka olivat ensimmäisiä maan valloittajia jääkauden jälkeen. Nämä rauhoitetut lajit kuuluvat edelleen Toisen Salpausselän kasvillisuuteen.

Eskers and ice-marginal formations that emerged after the ice melted formed an important route for many plants and animals to spread along. Spring pasqueflower and Sand pink were among the first to cover the land after the ice age. These protected species are still part of the flora at the Second Salpausselkä.

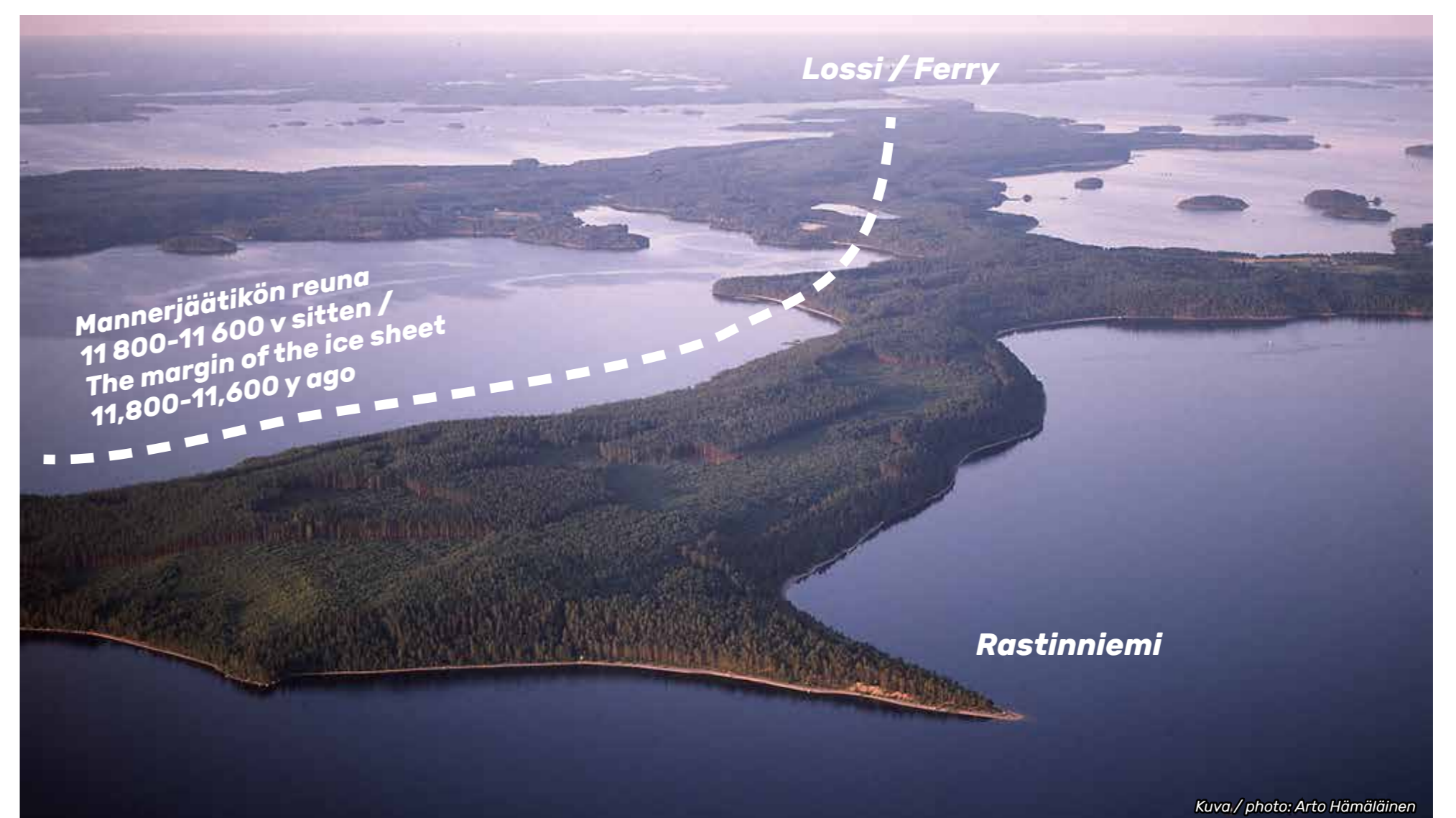
Toinen Salpausselkä kerrostui mannerjäätikön reunaan 11 800-11 600 v sitten / The Second Salpausselkä formed on the margin of the ice sheet 11,800-11,600 y ago

Hiekka- ja sorakerrostumiin työntynyt moreeni ja moreenivalleja
Till pushed into sand and gravel deposits and end moraine ridges

Reunadeltan hiekka- ja sorakerrostumia
Sand and gravel deposits in the ice-marginal delta

Kyläniemi on osa Toisen Salpausselän reunamuodostumaa / Kyläniemi is part of the Second Salpausselkä ice-marginal formation

Kuva / photo: Arto Hammäläinen

Kyläniemen reunamuodostuma halkoo Saimaata pitkänä niemenä. Reunamuodostumat ovat kerrostuneet jään reunaan ja ne koostuvat reunadeltoista: hiekka- ja sorakerrostumista ja niihin työntyneestä moreeniaineksesta, sekä reunamoreenivalleista.

The Kyläniemi ice-marginal formation cuts across Saimaa as a long peninsula. Ice-marginal formations are deposited at the edge of the ice and consist of marginal deltas: sand and gravel deposits and till pushed into the deposits, and marginal moraine ridges.

TOINEN SALPAUSSELKÄ / THE SECOND SALPAUSSELKÄ

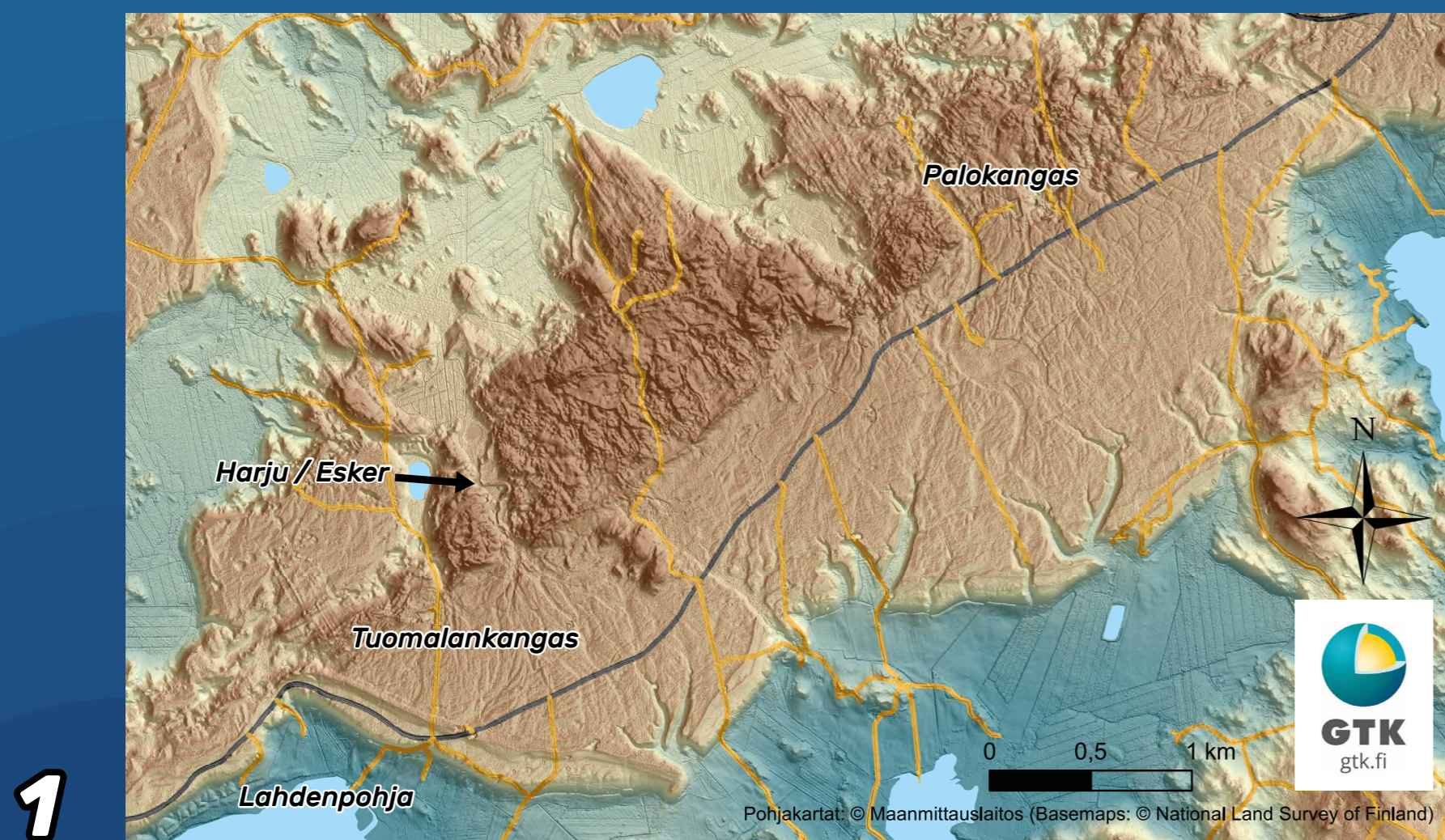
GEOKOHTEET / GEOSITES:

- 13 Ruokolahden kirkonmäki ja suuri siirrosvyöhyke / Ruokolahti church hill and major fault zone
- 14 Huuhanrannan rantamuodostumat / Huuhanranta shore formations
- 15 Kolmiköytisienvuoren kalliomaalaus / Kolmiköytisienvuori rock painting
- 17 Syyspohjan Salpalinjan kiviasteet / Salpa Line stone defences at Syyspohja

- 26 Kyläniemi
- 28 Rastinniemi
- 29 Ruuhonsaaret
- 30 Sarviniemi

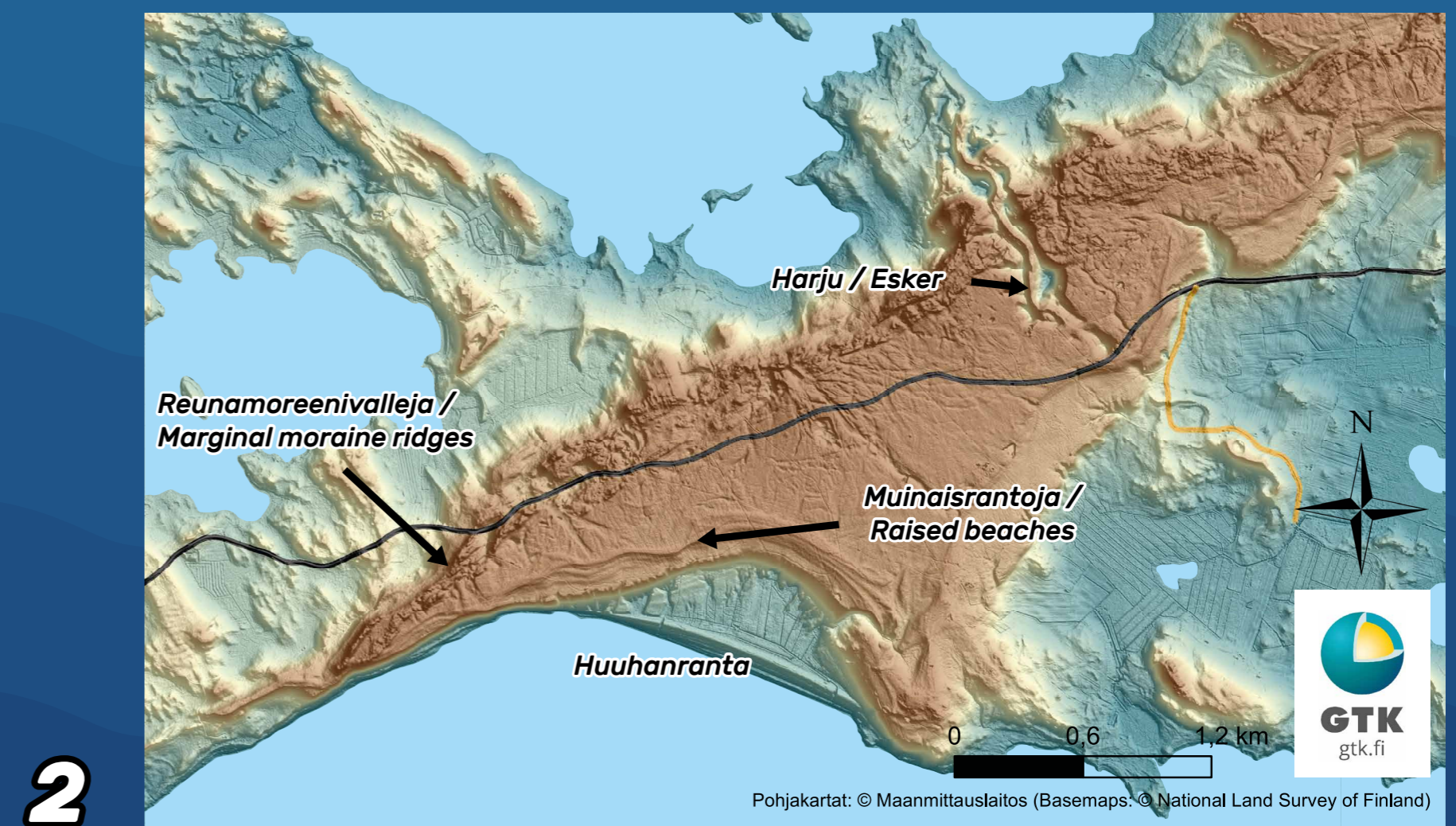
LUONTO JA KULTTUURIKOhteet / NATURAL AND CULTURAL SITES:

- 27 Ruokolahden kotiseutumuseo / Ruokolahti home museum
- 28 Ruokolahden kirkko / Ruokolahti church
- 29 Utulan maisema-alue / Utula landscape area

Kyläniementien alku kulkee Palokankaan ja Tuomalankankaan alueilla Toisen Salpausselän jäätikköjokisuiston päällä. Korkeusmallikartasta erottuu Tuomalankankaan pohjoisreunassa kieturteleva harjuselänne, joka on kerrostunut mannerjäätikön pohjalla virranneen joen tunneliuomaan. Kun jäätikköjoessa virranneet sulamisvedet purkautuivat jäätikön reunassa, jokuoman suuaukon edustalle kerrostui Tuomalankankaan kaareva suisto, jonka pinnasta erottuu sulamisvesien uurtama uomaverkosto. Samanlainen suisto uomaverkostoineen löytyy myös Palokankaan edustalta.

The start of Kyläniementie runs atop the Second Salpausselkä's glaciofluvial delta through the areas of Palokangas and Tuomalankangas. The elevation model map shows the esker ridge winding along the northern edge of Tuomalankangas. It was formed through deposition in a tunnel channel by a river flowing along the bottom of the ice sheet. When the meltwater flowing in the glacier river discharged at the edge of the ice sheet, the curved Tuomalankangas delta formed at the mouth of the tunnel channel, and a network of grooves carved by the meltwater can be seen on the surface. A similar delta with a network of grooves can also be found in Palokangas.

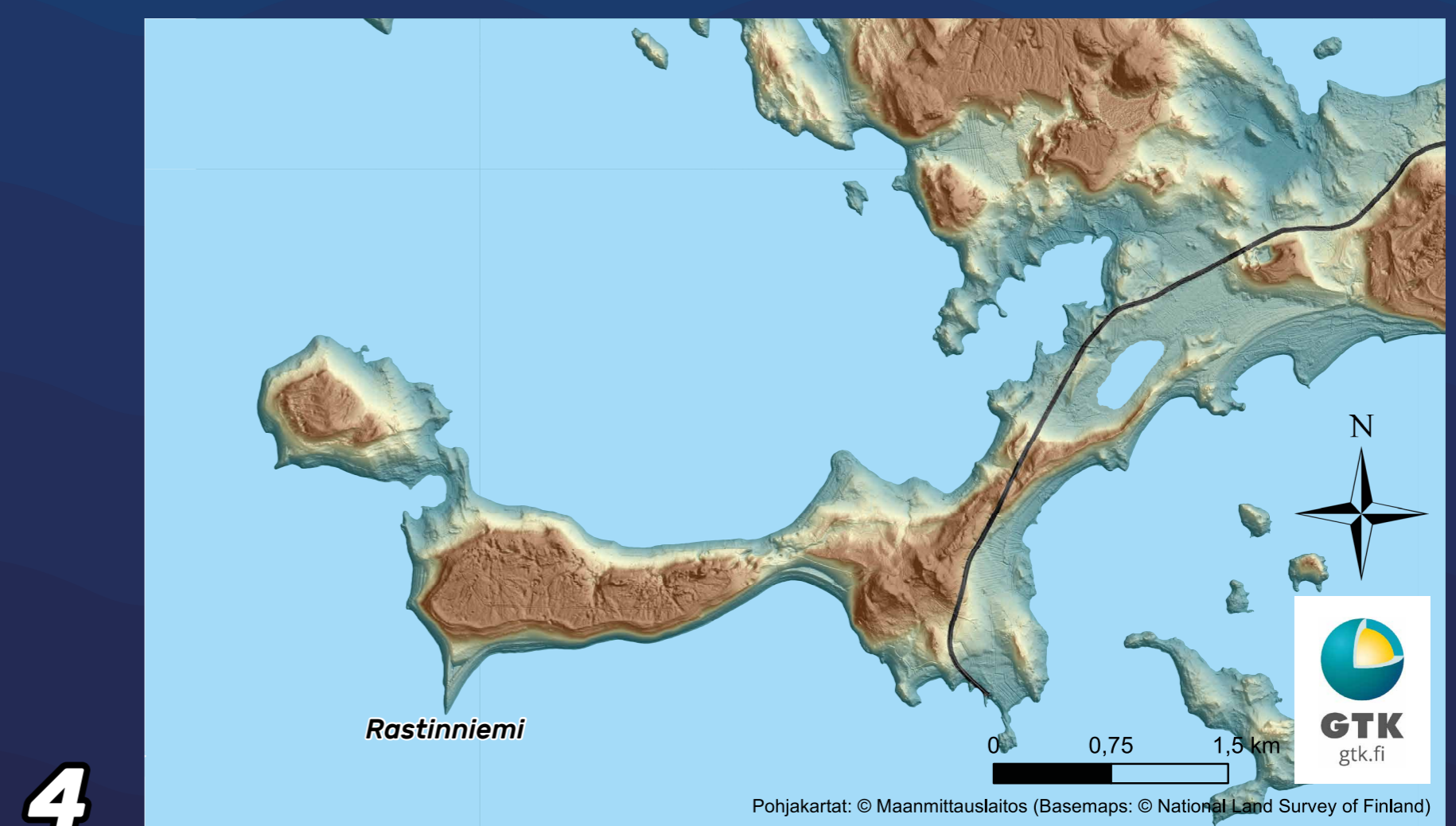
Huuhanranta on jäätikköjokisuiston reunaan syntynyt rantamuodostumakohte. Etelä-Karjalan virkistysalueasäätiön Huuhanrannan retkikohteessa voi tutustua muinaisten jääjärvien ja Saimaan aaltojen muokkaamiin rantoihin. Huuhanrannan pohjoispuolella Kyläniementie kulkee suppien rajaaman harjun yli ja lohkareisten reunamoreeniselänteiden lomassa. Reunamoreeniselänteet syntyivät mannerjäätikön puskemasta ja työntämästä sekalajitteisesta maa-aineksesta. Reunamoreeniselänteet voivat siten sisältää aineista savesta lohkareisiin.

Huuhanranta is a shoreline formation site that formed at the edge of the glacier river delta. Visitors can learn about ancient ice lakes and the shorelines shaped by the waves of Saimaa at the Huuhanranta excursion site managed by the South Karelian Foundation for Recreation Areas. To the north of Huuhanranta, Kyläniementie runs across the esker, which is bordered by kettles and bouldery marginal moraine ridges. Marginal moraine ridges are formed from mixed quaternary deposits pushed along by the ice sheet. They may therefore contain all kinds of material, from clay to boulders.

Vaivionkangas on myös kaarevanmuotoinen, mannerjäätikön sulamisvesien kerrostama jäätikköjokisuisto, jonka pinnassa on sulamisvesien uurtama uomaverkosto. Korkeusmallikartasta erottuu suiston pohjoisreunasta "röpelöistä" moreeni muodostuma-alueita, joka koostuu jäätikön työntämästä ja puskeasta aineksesta. Vaivionkankaan suiston jyrkällä ulkoreunalla on retkeilijöiden taukopaikka, missä voi ihailla suistoilta avautuvia maisemia Saimaalle sekä havainnoida paahderinteen kasvillisuutta ja hyönteismaailmaa.

Vaivionkangas is also a curved glaciofluvial delta formed by glacial meltwater. It has a network of meltwater grooves on its surface. The elevation model map shows the "rough" marginal moraine formation area at the delta's northern edge. The area is formed of material pushed and moved by the ice sheet. On the steep outer edge of the Vaivionkangas delta, there is a resting place for hikers, where you can admire the scenery from the delta to Lake Saimaa, and see the flora and insects that make their home in the sunny ridge habitat.

Kyläniemen kärki, Rastinniemi on Etelä-Karjalan virkistysalueasäätiön ylläpitämä retkikohte. Rastinniemessä retkeillään muinaisrannoilla, jotka ovat syntyneet Saimaan eri vaiheissa vedenpinnan ollessa korkeammalla kuin nykyään. Rastinniemen tietä pitkin saavuttaessa, kujeetaan sulamisvesivirran suulle kerrostuneilla suistoilla, jonka pintaan on uurtunut uomaverkosto. Rastinniemen parkkipaikka on muinaisen Baltian jääjärven rannan tuntumassa ja retkikohteeseen laskeudutaan toisen, paikallisen jääjärven rantatörmää alas ja saavutaan nuotiokotokselle, joka on rakennettu Suursaimaa-vaiheessa noin 6 300 vuotta sitten syntyneelle rantavallille. Suursaimaan muinaisrannan ja nykyisen rantaviivan välistä löytyy sarja allekkaisia rantavalleja, jotka tekevät maastosta aaltoilevaa.

The tip of Kyläniemi, Rastinniemi is an excursion site managed by the South Karelian Foundation for Recreation Areas. At Rastinniemi you can hike along ancient shorelines formed during the different stages of Lake Saimaa, when water levels were higher than they are today. As you arrive at Rastinniemi from the road, you will make your way to the delta, which was formed at the mouth of the meltwater flow, and which has a network of grooves on its surface. The Rastinniemi car park is situated close to the ancient Baltic ice lake shoreline, and the way to the excursion site descends down another, local ice lake beach bank to arrive at a campfire shelter, built on the beach ridge formed around 6,300 years ago during the Greater Saimaa phase. There are a series of beach ridges between the ancient shoreline of Greater Saimaa and the current shoreline, which cause the terrain to undulate.